

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی
اداره مطالعات و مقررات بانکی

دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت و نظارت بر
شرکتهای تعاونی اعتبار

«بسمه تعالی»

دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت و نظارت بر شرکت‌های تعاونی اعتبار

مقدمه:

به استناد قانون شرکت‌های تعاونی مصوب ۱۳۵۰/۰۳/۱۶، قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۰/۰۶/۱۳، قانون تنظیم بازار غیرمتشکل پولی مصوب ۱۳۸۳/۱۰/۲۳ و آیین‌نامه‌های اجرایی آن، «دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت و نظارت بر شرکت‌های تعاونی اعتبار»، که از این پس دستورالعمل نامیده می‌شود به شرح ذیل به تصویب رسید.

فصل اول - تعاریف:

ماده ۱- در این دستورالعمل عناوین ذیل در معانی مشروح به کار می‌روند:

۱-۱- بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛

۲-۱- دستورالعمل: دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت و نظارت بر شرکت‌های

تعاونی اعتبار؛

۳-۱- وزارت تعاون: وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی؛

۴-۱- اداره کل تعاون: اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان؛

۵-۱- دستگاه: وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و یا ادارات تابعه وزارتخانه در استان‌ها و

یا شهرستان‌ها/ سازمان‌ها، نهادها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی/

نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی/ شرکت‌های غیردولتی سهامی

عام و همچنین شرکت‌های سهامی خاص دارای حداقل ۱۰۰ نفر

کارمند/ کارگر که از تاریخ تأسیس و فعالیت شرکت‌های سهامی عام و

خاص مذکور حداقل پنج سال سپری شده باشد؛

۶-۱- شرکت: شرکت تعاونی اعتبار کارمندی / کارگری و شرکت تعاونی اعتبار

صنفي؛

۷-۱- شرکت تعاونی اعتبار کارمندی / کارگری: شرکت‌های تعاونی اعتباری که اعضاء

آن از مستخدمين، بازنشستگان، مستمری‌بگیران و حقوق‌بگیران

دستگاه‌های موضوع بند (۱-۵) این دستورالعمل می‌باشند؛

۸-۱- شرکت تعاونی اعتبار صنفی: شرکت‌های تعاونی اعتباری که اعضاء آن از

صاحبان حرف دارای پروانه کسب از اتحادیه اصناف کشور می‌باشند؛

۹-۱- معرفی‌نامه: معرفی‌نامه‌ای که وزارت تعاون پس از دریافت و بررسی

درخواست متقاضی، اساسنامه پیشنهادی و سایر مدارک متقاضی و

تطبیق موارد مذکور با قوانین و مقررات ذی‌ربط، صادر می‌نماید؛

۱۰-۱- اجازه‌نامه تأسیس: موافقت کتبی بانک مرکزی با ثبت شرکت تعاونی اعتبار

کارمندی / کارگری در مرجع ثبتی؛

۱۱-۱- اجازه‌نامه فعالیت: موافقت کتبی بانک مرکزی برای شروع یا ادامه فعالیت

شرکت؛

۱۲-۱- اجازه‌نامه تغییرات ثبتی: موافقت کتبی بانک مرکزی با ثبت تغییرات شرکت

در مرجع ثبتی.

فصل دوم - کلیات:

ماده ۲- تأسیس، ثبت، فعالیت و انحلال شرکت در چارچوب مفاد این دستورالعمل،

اساسنامه مورد تأیید بانک مرکزی، مصوبات شورای پول و اعتبار و

بخشنامه‌های بانک مرکزی مجاز می‌باشد.

ماده ۳- از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این دستورالعمل، صرفاً تأسیس شرکت تعاونی اعتبار

کارمندی / کارگری مجاز است.

تبصره - برای هر دستگاه، تأسیس بیش از یک شرکت تعاونی اعتبار کارمندی / کارگری

مجاز نمی‌باشد.

ماده ۴- تأسیس و فعالیت شرکت صرفاً در حوزه جغرافیایی مورد تأیید بانک مرکزی که در اساسنامه شرکت درج می‌گردد، مجاز می‌باشد.

ماده ۵- تأسیس شعبه توسط شرکت ممنوع است.

ماده ۶- حداقل تعداد اعضای شرکت‌های تعاونی اعتبار کارمندی / کارگری که از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این دستورالعمل تأسیس می‌شوند و فعالیت می‌کنند؛ ۵۰ نفر می‌باشد.

ماده ۷- عضویت اعضاء در شرکت باید در چارچوب اساسنامه مورد تأیید بانک مرکزی باشد.

ماده ۸- عضویت هم‌زمان اعضاء در بیش از یک شرکت ممنوع است.

ماده ۹- داشتن حداقل یک سهم برای هر یک از اعضای شرکت الزامی است. حداکثر تعداد سهام برای هر یک از اعضاء در چارچوب اساسنامه شرکت خواهد بود.

ماده ۱۰- اشخاص حقوقی نمی‌توانند تحت هیچ شرایطی به عضویت شرکت درآیند.

ماده ۱۱- حداقل مبلغ سرمایه برای تأسیس و فعالیت شرکت تعاونی تا ۵۰ نفر، ۵۰۰ میلیون ریال می‌باشد و به ازای هر نفر عضو بیشتر مبلغ ده میلیون ریال به سرمایه اضافه می‌گردد.

تبصره ۱- مؤسسين موظفند قبل از ثبت، حداقل سرمایه موضوع این ماده را به صورت نقد نزد یکی از مؤسسات اعتباری تودیع نماید.

تبصره ۲- بانک مرکزی در صورت لزوم نسبت به تغییر حداقل میزان سرمایه شرکت اقدام خواهد نمود.

ماده ۱۲- سرمایه شرکت از طریق خرید سهم توسط اعضاء تأمین می‌شود.

تبصره ۱- شرکت مجاز به دریافت حق عضویت از اعضاء نمی‌باشد.

تبصره ۲- دستگاه می‌تواند بدون آن‌که عضو باشد تا حداکثر ۴۹ درصد از سرمایه شرکت تعاونی اعتبار کارمندی / کارگری را به منظور کمک در تأمین یا افزایش سرمایه از طریق کمک بلاعوض تأمین نماید.

ماده ۱۳- اداره امور شرکت بر عهده هیأت مدیره‌ای است که صرفاً از میان اعضای شرکت انتخاب می‌گردند.

ماده ۱۴- حداقل دو نفر از اعضای هیأت مدیره شرکت باید دارای مدرک تحصیلی در مقطع کارشناسی یا بالاتر باشند.

ماده ۱۵- مدیرعامل شرکت توسط هیأت مدیره انتخاب می‌گردد و باید دارای حداقل مدرک تحصیلی در مقطع کارشناسی در یکی از رشته‌های بانکداری، اقتصاد، حقوق، مدیریت، حسابداری و یا فناوری اطلاعات باشد.

ماده ۱۶- مدیرعامل و اعضای هیأت مدیره شرکت نمی‌توانند در بانک‌ها، مؤسسات اعتباری غیربانکی، صندوق‌های قرض الحسنه و سایر شرکت‌های تعاونی اعتبار، عهده‌دار سمت عضو هیأت مدیره یا هیأت‌عامل باشند.

ماده ۱۷- نام شرکت باید صرفاً دربرگیرنده نوع تعاونی اعتبار (صنفی یا کارمندی / کارگری) و نام صنف یا دستگاه متبوع اعضاء باشد.

ماده ۱۸- فعالیت شرکت‌های تعاونی اعتبار کارمندی / کارگری صرفاً در فضای اداری دستگاه ذی‌ربط و فعالیت شرکت‌های تعاونی اعتبار صنفی موجود صرفاً در فضای اداری اتحادیه صنف ذی‌ربط امکان‌پذیر می‌باشد.

ماده ۱۹- هرگونه تغییرات ثبتی شرکت، منوط به موافقت قبلی بانک مرکزی و اخذ اجازه‌نامه تغییرات ثبتی از آن بانک می‌باشد.

ماده ۲۰- نصب تابلو و هر نوع فعالیت تبلیغاتی از طریق رسانه‌های عمومی و وسایل ارتباط جمعی و ... مطلقاً ممنوع است.

فصل سوم - شرایط و نحوه تأسیس شرکت:

ماده ۲۱- تأسیس شرکت تعاونی اعتبار کارمندی / کارگری منوط به ارایه موافقت کتبی دستگاه ذی ربط، معرفی نامه وزارت تعاون، تأیید اساسنامه آن توسط بانک مرکزی و دریافت اجازه نامه تأسیس از آن بانک می باشد.

ماده ۲۲- مؤسسين در حوزه هایی که تأسیس شرکت تعاونی اعتبار کارمندی / کارگری در آن ها، حسب مقررات موجود نیازمند موافقت مراجع ذی صلاح از قبیل سازمان منطقه آزاد تجاری - صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی می باشد، مکلفند موافقت کتبی مراجع مزبور را به انضمام سایر مدارک مورد نیاز به بانک مرکزی ارایه نمایند.

ماده ۲۳- متقاضیان تأسیس شرکت تعاونی اعتبار کارمندی / کارگری باید به همراه تقاضای کتبی خود، مدارک و اطلاعات ذیل را از طریق وزارت تعاون و یا اداره کل تعاون به بانک مرکزی ارایه نمایند:

۲۳-۱- موافقت کتبی دستگاه ذی ربط با تشکیل و تأمین محل فعالیت تعاونی اعتبار؛

۲۳-۲- معرفی نامه وزارت تعاون با تأسیس تعاونی اعتبار؛

۲۳-۳- گواهی واریز سرمایه اولیه؛

۲۳-۴- اساسنامه پیشنهادی تعاونی اعتبار که در قالب فرم اساسنامه مورد تأیید بانک مرکزی تکمیل شده است؛

۲۳-۵- فرم تأیید شده از ناحیه دستگاه ذی ربط حاوی اسامی حداقل ۵۰ نفر از داوطلبین عضویت در تعاونی (مؤسسين) و مشخصات آن ها از جمله مشخصات سجلی، میزان آورده، وضعیت استخدامی و نوع ارتباط کاری با دستگاه ذی ربط؛

۲۳-۶- معرفی نامه از مراجعی که تأسیس و فعالیت تعاونی اعتبار، منوط به موافقت آن ها می باشد؛

۲۳-۷- سایر مدارک و اطلاعات ضروری به تشخیص بانک مرکزی.

تبصره- اطلاعات و مدارک مورد نیاز جهت صدور معرفی نامه موضوع بند (۲۳-۲) این ماده توسط وزارت تعاون تعیین و اعلام می شود.

فصل چهارم - اجازه نامه های تأسیس و فعالیت:

ماده ۲۴- بانک مرکزی پس از بررسی و تأیید مدارک مندرج در ماده (۲۳) اقدام به صدور اجازه نامه تأسیس می نماید.

ماده ۲۵- مؤسسين موظفند پس از صدور اجازه نامه تأسیس، حداکثر ظرف مدت شش ماه نسبت به ثبت شرکت تعاونی اعتبار کارمندی / کارگری در مرجع ثبتی اقدام نمایند. در غیر این صورت، اجازه نامه تأسیس از درجه اعتبار ساقط می شود.

ماده ۲۶- اجازه نامه تأسیس شرکت تعاونی اعتبار کارمندی / کارگری صرفاً به منظور انجام امور ثبتی صادر می شود و شروع فعالیت آن منوط به کسب اجازه نامه فعالیت از بانک مرکزی می باشد.

ماده ۲۷- شرکت تعاونی اعتبار کارمندی / کارگری موظف است پس از ثبت و تأسیس، حداکثر طی مدت شش ماه از تاریخ ثبت، نسبت به اخذ اجازه نامه فعالیت از بانک مرکزی اقدام نماید.

تبصره- در صورتی که شرکت تعاونی اعتبار کارمندی / کارگری پس از گذشت شش ماه از تاریخ ثبت، نسبت به اخذ اجازه نامه فعالیت از بانک مرکزی اقدام ننماید و یا موجبات اخذ مجوز فعالیت از بانک مرکزی را فراهم نسازد؛ ضمن آن لم یکن تلقی شدن اجازه نامه تأسیس و عدم صدور اجازه نامه فعالیت، موظف به انحلال آن در چارچوب اساسنامه خود می باشد.

ماده ۲۸- بانک مرکزی پس از دریافت مدارک ذیل و نیز حصول اطمینان از انطباق آن ها با مقررات مربوط، نسبت به صدور اجازه نامه فعالیت اقدام می نماید:

۲۸-۱- اساسنامه ثبت شده که کلیه صفحات آن ممهور به مهر بانک مرکزی،

وزارت تعاون و مرجع ثبتی گردیده است؛

۲۸-۲- آگهی ثبتی تأسیس شرکت در روزنامه رسمی یا رسید روزنامه رسمی

مبنی بر دریافت آگهی مزبور؛

۲۸-۳- گواهی عدم سوء پیشینه اعضای هیأت مدیره و مدیرعامل شرکت؛

۲۸-۴- تأییدیه صادره از ناحیه انجمن مرکزی نظارت بر انتخابات تعاونی‌ها

مبنی بر صلاحیت اعضای هیأت مدیره و مدیرعامل شرکت؛

۲۸-۵- سایر مدارک لازم.

تبصره - اجازه‌نامه فعالیت برای بار اول با مدت اعتبار پنج سال صادر می‌گردد و پس از

سپری شدن مدت مذکور و تأیید عملکرد شرکت توسط بانک مرکزی، به صورت

نامحدود صادر می‌شود.

ماده ۲۹ - اجازه‌نامه‌های صادره توسط بانک مرکزی به هیچ وجه و تحت هیچ عنوان قابل

انتقال به غیر نمی‌باشد.

فصل پنجم - شرایط و نحوه فعالیت شرکت:

ماده ۳۰ - شرکت مجاز به انجام فعالیت برای غیر اعضای خود نمی‌باشد.

ماده ۳۱ - فعالیت شرکت منحصرأً دریافت سپرده ریالی از اعضا، اعطای تسهیلات ریالی

به آن‌ها، دریافت وجوه اداره شده از اشخاص جهت اعطای تسهیلات به اعضا

و نیز سرمایه‌گذاری در چارچوب مفاد این دستورالعمل می‌باشد.

ماده ۳۲ - شرکت صرفاً می‌تواند نسبت به قبول سپرده قرض‌الحسنه پس‌انداز

ریالی از اعضا اقدام نماید.

تبصره - شرکت مجاز به افتتاح حساب سپرده قرض‌الحسنه جاری و حساب‌های مشابه

(حساب‌هایی که وجه آن‌ها توسط اشخاص ثالث قابل دریافت باشد) برای اعضا

نمی‌باشد.

ماده ۳۳ - شرکت موظف است صرفاً در قالب عقد قرض‌الحسنه نسبت به اعطای وام

ریالی به اعضای خود اقدام نماید.

تبصره - هیأت مدیره شرکت موظف است در حسن اجرای قراردادهای منعقدۀ این ماده اعم از نحوه مصرف و بازگشت وام اعطایی، نظارت لازم و کافی را به عمل آورد.

ماده ۳۴ - شرکت موظف است در تودیع سپرده قانونی مطابق ضوابط اعلامی بانک مرکزی، اقدام نماید.

ماده ۳۵ - مانده وام اعطایی شرکت در هر زمان نباید از ۱۲ برابر مجموع مانده حقوق صاحبان سهام تجاوز نماید.

ماده ۳۶ - حداکثر مجموع مانده وام اعطایی به هر عضو و توسط هیأت مدیره شرکت تعیین خواهد شد. در هر حال این میزان از پنج درصد مجموع حقوق صاحبان سهام شرکت تجاوز نخواهد کرد.

ماده ۳۷ - دریافت کارمزد وام باید در چارچوب مقررات و ضوابط بانک مرکزی باشد.

ماده ۳۸ - سرمایه‌گذاری‌های شرکت صرفاً به خرید اوراق مشارکت، صکوک، اوراق خزانه اسلامی و سایر اوراق مشابه تضمین شده توسط دولت، بانک مرکزی و بانک‌ها و یا سپرده‌گذاری نزد بانک‌ها و مؤسسات پولی غیربانکی دارای اجازه‌نامه فعالیت از بانک مرکزی و یا خرید سهام اتحادیه تعاونی اعتبار مربوط محدود می‌گردد. در هر صورت مجموع سرمایه‌گذاری‌های موضوع این ماده نباید از ۲۰ درصد منابع در اختیار شرکت تجاوز نماید.

تبصره - شرکت موظف است همواره حداقل ۵۰ درصد از سقف مجاز سرمایه‌گذاری‌های خود موضوع این ماده را (۲۰ درصد منابع در اختیار) به صورت اوراق مشارکت تضمین شده توسط دولت، بانک مرکزی و بانک‌ها و یا سپرده‌گذاری نزد بانک‌ها و مؤسسات پولی غیربانکی دارای اجازه‌نامه فعالیت از بانک مرکزی نگهداری نماید.

ماده ۳۹ - شرکت صرفاً مجاز به انجام فعالیت‌های مصرح در این دستورالعمل و اساسنامه خود می‌باشد و انجام سایر امور از جمله فعالیت‌های ارزی، گشایش اعتبار

اسنادی، صدور ضمانت‌نامه، ظهرنویسی اسناد و انتشار گواهی سپرده عام و خاص توسط شرکت ممنوع می‌باشد.

ماده ۴۰- احتساب ذخایر قانونی و اندوخته‌های احتیاطی بر اساس اساسنامه شرکت انجام می‌شود.

فصل ششم- نظارت:

ماده ۴۱- شرکت موظف است آمار و اطلاعات درخواستی بانک مرکزی و وزارت تعاون را اعم از مالی و غیر مالی به مرجع درخواست کننده ارائه نماید.

ماده ۴۲- شرکت مکلف است حسب درخواست بانک مرکزی، صورت‌های مالی پایان دوره خود را جهت بررسی و اظهارنظر در اختیار حساب‌رسان رسمی معتمد بانک مرکزی قرار دهد.

ماده ۴۳- بانک مرکزی در هر زمان که تشخیص دهد، بازرسان خود را جهت رسیدگی به حساب‌ها و نحوه فعالیت شرکت اعزام می‌نماید. شرکت موظف است در صورت مراجعه بازرسان بانک مرکزی، کلیه اسناد، مدارک و دفاتر خود را جهت انجام رسیدگی‌های لازم ارائه نموده و امکان بررسی جامع و کافی را برای بازرسان اعزامی از طرف آن بانک فراهم نماید.

ماده ۴۴- در صورتی که گزارش بازرسان بانک مرکزی حاکی از تخلف یا وجود زمینه بروز تخلف باشد؛ بانک مرکزی حسب مورد نسبت به تذکر کتبی، اخطار کتبی، سلب صلاحیت موقت یا دایم اعضای هیأت مدیره و مدیرعامل، تعلیق برخی فعالیت‌ها یا ابطال اجازه‌نامه فعالیت و یا سایر اقدامات قانونی اقدام می‌نماید.

تبصره ۱- در صورت سلب صلاحیت هر یک از اعضای هیأت مدیره و یا مدیرعامل، چنانچه شرکت ظرف مدت شصت روز کاری نسبت به معرفی اعضای جدید هیأت مدیره و یا مدیرعامل جدید اقدام ننماید، عملیات شرکت به مدت سه ماه تعلیق می‌شود. در

صورت گذشت بیش از سه ماه و عدم معرفی اشخاص مذکور، عملیات شرکت برای مدت شش ماه تعلیق و در صورت تکرار، اجازه نامه فعالیت شرکت ابطال می شود.

تبصره ۲- در صورت سلب صلاحیت هر یک از اعضای هیأت مدیره و یا مدیرعامل شرکت، اشخاص مزبور نمی توانند تا مدت پنج سال به عنوان عضو هیأت مدیره و یا مدیرعامل شرکت تعیین شوند.

تبصره ۳- ضوابط مربوط به نحوه اعمال اقدامات مندرج در این ماده توسط بانک مرکزی تهیه می شود.

فصل هفتم- سایر مقررات:

ماده ۴۵- هرگاه زیان انباشته شرکت از ۵۰ درصد سرمایه ثبت شده بیشتر شود، شرکت مکلف است بلافاصله نسبت به یکی از موارد ذیل اتخاذ تصمیم نماید:

۴۵-۱- افزایش سرمایه حداقل به میزان زیان های وارده؛

۴۵-۲- کاهش سرمایه ثبتی به میزان سرمایه موجود، مشروط بر آن که سرمایه

فعلی کمتر از حداقل سرمایه مورد نیاز برای تأسیس و فعالیت شرکت

نباشد؛

۴۵-۳- انحلال شرکت.

ماده ۴۶- انحلال اختیاری شرکت پس از تعیین تکلیف نحوه بازپرداخت سپرده های

موضوع ماده (۳۲) این دستورالعمل، کسب موافقت بانک مرکزی در این

خصوص و طی سایر مراحل قانونی انجام می شود.

ماده ۴۷- ترتیبات انحلال و ورشکستگی شرکت در چارچوب قوانین و مقررات ذی ربط

باید به نحوی انجام شود که پرداخت سپرده ها در اولویت قرار گیرد.

ماده ۴۸- در صورت انحلال دستگاه های موضوع بند (۵) از ماده (۱) این دستورالعمل،

اجازه نامه فعالیت شرکت تعاونی اعتبار دستگاه مربوط، از تاریخ انحلال دستگاه

کأن لم یکن تلقی گردیده و شرکت از این تاریخ مجاز به پذیرش عضو جدید، اخذ سپرده از اعضاء و اعطای تسهیلات به اعضاء نمی باشد. همچنین شرکت موظف است طبق برنامه زمان بندی اعلامی که به تأیید بانک مرکزی می رسد، نسبت به تسویه مطالبات و دیون خود و توقف کامل فعالیت اقدام نماید.

ماده ۴۹ - شرکت هایی که پیش از تصویب این دستورالعمل تأسیس شده اند، موظفند حداکثر ظرف مدت یک سال، شرایط خود را با مفاد این دستورالعمل تطبیق داده و اجازه نامه فعالیت از بانک مرکزی دریافت نمایند. در غیر این صورت، بانک مرکزی اقدامات قانونی لازم را از جمله توقف فعالیت شرکت های فاقد اجازه نامه فعالیت از طریق مراجع ذی صلاح به عمل می آورد.

تبصره ۱ - شرکت های تعاونی اعتبار کارمندی / کارگری موجودی که پیش از تصویب این دستورالعمل تأسیس شده اند و فعالیت می نمایند از حیث تعداد اعضاء (موضوع ماده (۶) این دستورالعمل)، مشمول حکم این ماده نمی باشند.

تبصره ۲ - شرکت های تعاونی اعتبار صنفی موجود ضمن رعایت مفاد این دستورالعمل، صرفاً بدون پذیرش عضو جدید، می توانند به فعالیت خود ادامه دهند.

ماده ۵۰ - مواردی که در این دستورالعمل پیش بینی نشده است تابع قوانین بخش تعاون، قانون تجارت و ضوابط و مقررات ابلاغی بانک مرکزی می باشد.

ماده ۵۱ - این دستورالعمل از تاریخ تصویب لازم الاجرا بوده و تمامی احکام مغایر با آن و همچنین «دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت و نظارت بر شرکت های تعاونی اعتبار» مصوب جلسه مورخ ۱۳۸۶/۰۶/۰۳ شورای پول و اعتبار، ملغی الاثر اعلام می گردد.

این دستورالعمل در ۵۱ ماده و ۱۶ تبصره در یک هزار و دویست و سی و دومین جلسه مورخ ۱۳۹۶/۰۳/۰۹ به تصویب شورای پول و اعتبار رسید.